

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เพลงฮิปฮอปกับความเป็นผู้หญิง” ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการสร้างความหมายทางสังคม (Social Construction of Reality)
2. ทฤษฎีสัญญวิทยา (Semiology)
3. แนวคิดเรื่องผู้หญิง
4. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อยและวัฒนธรรมวัยรุ่น (Youth Culture)
5. แนวคิดเรื่องเพลง Hip Hop
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องการสร้างความหมายทางสังคม (Social Construction of Reality)

ฐานะของสื่อสารมวลชนเป็นที่ทราบกันดีว่าสื่อมีหน้าที่สะท้อนสิ่งที่อยู่ในสังคมให้คนในสังคมได้รับรู้กัน สื่อที่ดีควรจะเป็นกระจกเงาสะท้อนภาพนั้นออกมาอย่างเที่ยงตรง ไม่บิดเบือน แต่ในความเป็นจริงแล้ว สื่อมวลชนกับสังคมมีสัมพันธภาพอยู่ 2 แบบคือ

1. สื่อมวลชนกับการสะท้อนสิ่งที่มีและเป็นอยู่
2. สื่อมวลชนกับการสร้างภาพแห่งความเป็นจริงขึ้นมาใหม่

ดังนั้นการที่สื่อมวลชนเลือกจะเสนอเนื้อหาอะไร และการให้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ก็เท่ากับเป็นการสร้างความเป็นจริงนั้น ๆ ให้กับสังคมด้วย ภายใต้เนื้อหาของสื่อแต่ละชนิดที่สื่อมวลชนถ่ายทอดมาสู่ผู้รับสารนั้น แฝงไว้ด้วยการสร้างความหมายบางอย่างให้แก่ผู้รับสารได้ตีความและทำความเข้าใจและสร้างเป็นองค์ความรู้ต่อตนเอง การสร้างความหมายคือ การผลิตและแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยผ่านการเข้ารหัส (Encoding) และการถอดรหัส (Decoding)

ทฤษฎีการสร้างความหมายทางสังคม เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่อยู่ในแนวของวัฒนธรรมศึกษา โดยมีความเชื่อว่าสื่อจะมีฐานะและบทบาทมากกว่า“ช่องทางหรือพาหะ” (Channel) ในการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรมเท่านั้น แต่สื่อมวลชนจะเป็น“แหล่งกำเนิดในการสร้างสรรค์”

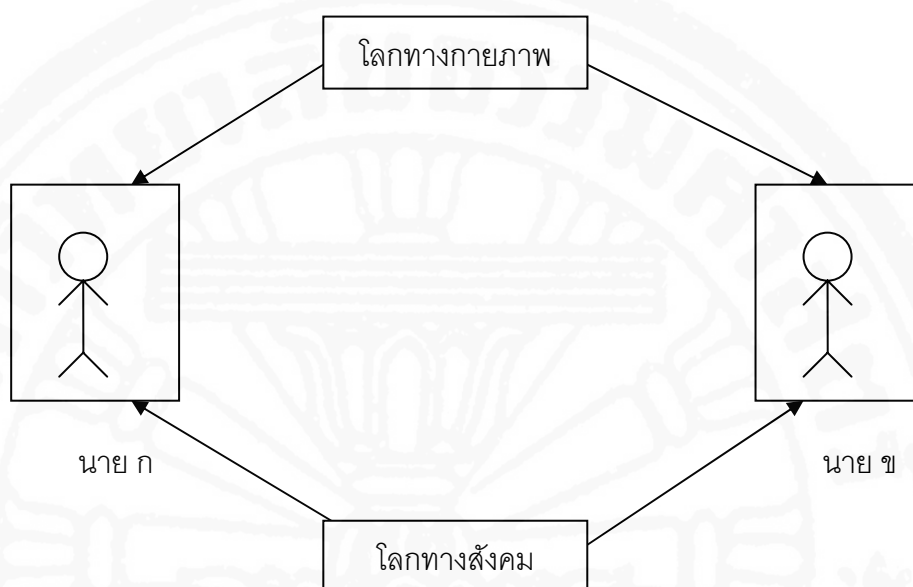
(Generator) วัฒนธรรมของสังคม โดยสื่อมีบทบาทในการก่อรูปทางวัฒนธรรมและตัววัฒนธรรมก็จะเป็นหัวใจในการก่อรูปและแปลงรูปของสังคม

รูปแบบการศึกษาของทฤษฎีนี้จะวางอยู่ในแบบจำลองที่เรียกว่า “Ritual Perspective” นั่นคือสนใจการธำรงรักษาสังคมในแง่กาลเวลา (Time) และไม่สนใจการถ่ายทอดเผยแพร่ข่าวสาร แต่สนใจเรื่องของการมีความเชื่อความเข้าใจร่วมกันของทั้งสองฝ่าย (Shared Belief) โดยเชื่อว่า กระบวนการสื่อสารเป็นกระบวนการทางสัญลักษณ์ที่ทำการสร้างสรรค์ ธำรงรักษา แก้ไข ดัดแปลง และตกแต่งความเป็นจริงหนึ่ง ๆ และการศึกษาจะตั้งคำถามกว้าง ๆ ว่า วัฒนธรรมมีการจัดระบบตัวเองได้อย่างไร และประชาชนเข้ามาสัมผัสกับความหมายร่วมทางวัฒนธรรมนั้นได้อย่างไร

เบอร์เกอร์และลักแมน (Berger and Luckman, 1966) (อ้างถึงใน ศรีัญญา ธรรมพรพิพัฒน์, 2548, น.16) ได้ให้ความหมายของการสร้างความหมายทางสังคมว่า มนุษย์จะรับรู้โลกของความเป็นจริงของโลกภายนอกผ่านตัวกลาง นั่นคือ “ระบบประสาท” กระบวนการรับรู้ทางจิตของมนุษย์จะถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคมมาก่อน นอกจากนี้อัลเฟรด ชูทซ์ (อ้างถึงใน ศรีัญญา ธรรมพรพิพัฒน์, 2548, น.16) ยังกล่าวอีกว่า ชีวิตประจำวันของเราไม่ได้เป็นโลกส่วนตัวของเราแต่เป็นอัตตวิสัยร่วม (Intersubjective) ที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกและเราสามารถรับรู้กับคนอื่น ๆ ซึ่งแต่ละคนจะมีการตีความที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของตนเอง ความหมายและความเข้าใจของเรานั้นเกิดจากการสื่อสารของเรากับคนรอบข้าง

การรับรู้และเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในโลกหรือ “ความเป็นจริง” ของมนุษย์นั้นเกิดจาก “การสื่อสาร” ดังนั้นวิธีคิดของทฤษฎีนี้จึงแบ่งโลกออกเป็นสองส่วน คือโลกแห่งความเป็นจริงและโลกแห่งความหมาย เราจะสามารถสัมผัสโลกแห่งความเป็นจริงได้ด้วยตนเอง แต่ด้วยความที่โลกแห่งความเป็นจริงมีมากมายทำให้เราอาจหาความชัดเจนด้วยตนเองได้ยาก แต่เราจะได้รับความรู้แค่เพียงบางส่วนของโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งความรู้ส่วนนั้นจะเป็นโลกแห่งความหมาย ดังนั้นโลกแห่งความหมายเป็นโลกที่เราอธิบายความหมายได้ ความรู้ที่ได้มีการสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ จะกลายเป็นคลังความรู้ (Stock of Knowledge) ทำให้มนุษย์สามารถกำหนดท่าทีในชีวิตประจำวันได้

ภาพที่ 2.1
แสดงโลกของผู้รับสาร

คำว่า “ความรู้” ในด้านการสื่อสารนั้นมีที่มาจากสองแหล่งคือ ความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรง เราได้พบเหตุการณ์นั้นด้วยตัวเอง และความรู้ที่มาจากประสบการณ์ผ่านสื่อ แล้วนำมาประกอบสร้างและใส่ความหมายให้สิ่งของหรือเรื่องราวเหล่านั้น โดยอาศัยพื้นฐานทางความรู้ของคนในสังคม เช่น ภาษา สัญลักษณ์ ความรู้ที่ได้มาจากทั้งสองแหล่งนี้จะช่วยกำหนดและตีกรอบมนุษย์ “รู้” ว่าควรปฏิบัติตนเช่นไรในสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้ตัวเองจึงเป็นสิ่งที่อธิบายและทำให้มนุษย์สร้างระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตตลอดจนสร้างสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อจัดระบบให้พฤติกรรมของสมาชิกดำเนินไปในทางเดียวกัน

Adoni and Mane แบ่งความเป็นจริงออกได้เป็น 3 ลักษณะ (สร้อยญา ธรรมพร พิพัฒน์, 2548, น. 68)

1. Objective Social Reality คือความจริงที่เราสัมผัสได้ด้วยประสบการณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกภายนอก ซึ่งเราได้เผชิญในฐานะที่เป็นจริง
2. Symbolic Social Reality คือความเป็นจริงที่ถูกแสดงออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์ แล้วแต่ละบุคคลจะแยกแยะสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อการรับรู้ด้วยตนเอง

3. Subjective Social Reality คือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในทัศนะของตัวผู้มองเอง นั่นคือการรวมกันของความเป็นจริงแบบ Objective และ Symbolic มารวมกัน

แนวคิดเรื่องการสร้างความหมายทางสังคม สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทาง การสื่อสารมวลชนได้ว่า การสร้างความหมายของสื่อมวลชนนั้นเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะ ยาวอย่างหนึ่ง โดยกล่าวว่าเมื่อรับข่าวสารเข้าไปแล้ว ผู้รับสารจะเก็บข้อมูลเข้าสู่คลังความรู้ ทัศนคติและค่านิยม เมื่อเวลาผ่านไปข้อมูลข่าวสารเมื่อสะสมมาก ๆ เข้าก็就会被จัดระบบและ ห่อหุ้มผู้รับสารจนเป็นโลกแห่งความเป็นจริง มุมมองที่น่าสนใจของทฤษฎีนี้คือสิ่งเล็กน้อยที่ค่อย ๆ สะสมนั้นจะสามารถกลายเป็นวัฒนธรรมของผู้คนได้ในอนาคต ปัจจุบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ จัดวางรูปแบบความเป็นจริงทางสังคมรอบ ๆ ตัวคนเรา ทำให้เกิดคำถามว่ากรอบแห่งความเป็น จริงแบบไหนที่สื่อมวลชนได้วางไว้ให้ จะเป็นแบบที่เห็นด้วยกับระเบียบที่มีอยู่ (Pro-social) หรือ ต่อต้าน (Anti-social) แต่อย่างไรก็ตามฝ่ายผู้รับสารก็มีสิทธิที่จะเลือกตีความหรือเลือกเฉพาะ เนื้อหาที่อาจจะเป็นส่วนที่เห็นด้วยหรือต่อต้านมาสร้างโลกของตนเองได้

Stuart Hall นักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษาจากสำนักเบอร์มิงแฮม อธิบายว่าใน กระบวนการสื่อสาร การถ่ายทอดความหมายหรือความเป็นจริง ผู้ส่งสารจะมีการใส่รหัส ความหมาย (Encode) ในรูปแบบของภาษาและสัญลักษณ์ลงไปในสาร (Message) ที่จะส่งออก ไปเพื่อให้ผู้รับสารทำการถอดรหัส (Decode) และรับรู้ความหมายที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหานั้น แต่ระบบ รหัสของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับอาจไม่ตรงกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างด้านจุดยืนทางความคิด ที่เกิดจากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมที่ต่างกัน Hall ได้แบ่งผลลัพธ์ในการถอดรหัส ความหมายของผู้รับสารได้ดังนี้ (ศรีณย์ รักสัตย์มัน, 2547, น. 24)

1. Preferred Reading คือผลการถอดรหัสที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้รับสารยอมรับหรือมี การถอดรหัสที่สอดคล้องกับความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้น เนื่องจากผู้รับสารมีจุดยืน ทางความคิดที่สอดคล้องกับความหมายหรือความเป็นจริงเหล่านั้น

2. Oppositional Reading คือผลการถอดรหัสซึ่งเกิดจากการที่ผู้รับสารปฏิเสธหรือ มีการถอดรหัสที่แตกต่างออกไปจากความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้น เนื่องจากผู้รับสาร จุดยืนทางความคิดที่แตกต่างจากความหมายหรือความเป็นจริงเหล่านั้น

3. Alternative Reading/Negotiated Reading คือผลการถอดรหัสซึ่งเกิดขึ้นจาก การที่ผู้รับสารทำการต่อรองกับความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะของการวาง เจียนไขสำหรับการยอมรับหรือปฏิเสธความเป็นจริงดังกล่าว เนื่องจากผู้รับสารไม่ได้มีความคิด ที่สอดคล้องหรือแตกต่างไปจากความหมายหรือความเป็นจริงที่ถูกนำเสนออย่างชัดเจน

การวิจัยเรื่อง “เพลงฮิปฮอปกับความเป็นผู้หญิง” ได้นำแนวคิดทฤษฎีนี้มาเพื่อศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงในเพลง Hip Hop ที่ได้ถูกสร้างขึ้น (Encoding) ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร รวมไปถึงศึกษาในฝ่ายผู้รับสารที่เป็นผู้หญิงว่าได้ตีความเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิง (Decoding) ในลักษณะที่สอดคล้องหรือขัดแย้งอย่างไรกับเพลง Hip Hop เพื่อเชื่อมโยงกับลักษณะการเก็บสะสมความเป็นผู้หญิงของผู้หญิงวัยรุ่น ก่อนที่จะได้นำเอาความเป็นผู้หญิงนั้นไปปฏิบัติหรือใช้กับโลกแห่งความเป็นจริงในสังคมของพวกเขา

ทฤษฎีสัญญวิทยา (Semiology)

การวิเคราะห์ตัวเนื้อหานั้นเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นว่าสื่อทำงานอย่างไร อย่างไรก็ตามความหมายที่ถูกบรรจุอยู่ในสื่อแต่ละสื่อเป็นสิ่งที่แฝงเร้นไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงและมีลักษณะไม่หยุดนิ่ง การที่ผู้รับสารจะเข้าใจถึงความหมายนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การตีความเนื้อหาต่าง ๆ เสียก่อน จากแนวคิดเรื่องความหมายของการสื่อสารในแบบ “การสร้างความหมายร่วม” (Ritualistic Model) สนใจในแง่ของการสร้างความหมาย โดยต้องการศึกษาว่าการสื่อสารในแต่ละครั้งได้มีการสร้างรับและดัดแปลงความหมายอย่างไร

Semiology คือศาสตร์แห่งสัญญาณ หรือ Science of Sign สัญญาณในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างเพื่อให้มีความหมายแทนของจริงหรือมีความหมายมากกว่าของจริงในตัวตนในบริบทหนึ่ง การศึกษาเรื่องสัญญาณนี้มีหลักสำคัญว่า เราจะสามารถตีความหมายจากเนื้อความ (Text) ได้อย่างไร สัญญวิทยาจึงเป็นการศึกษาในเรื่องสัญญาณ (Sign) รหัส (Code) และวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของสัญญาณและการที่สัญญาณนั้นถูกนำมาใช้ในสังคม

สัญญวิทยาเป็นสาขาย่อยของการวิเคราะห์แนวโครงสร้างนิยม Author Asa Berger (อ้างถึงใน วิชาวิ วิโรจน์พันธุ์, 2539, น. 73) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสัญญวิทยาไว้ว่า สัญญวิทยามีคำถามเบื้องต้นว่า “ตัวสาร” (text) ก่อให้เกิดความหมายได้อย่างไร สัญญวิทยาเอาหลักของภาษาศาสตร์มาเป็นแม่แบบและประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับภาษามาใช้กับปรากฏการณ์อื่น ๆ หรือตัวสาร ซึ่งไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นภาษาเท่านั้น เรามองว่าตัวสารต่าง ๆ เป็นเสมือนภาษาด้วยสัมพันธภาพของตัวสารมีความสำคัญ ไม่ใช่สิ่งที่มีความหมายในตัวของมันเองเพียงลำพัง และเนื่องจากปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งของ หรือเหตุการณ์ที่มีสภาพเป็นเพียงวัตถุเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญญาณต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยความหมายอีกด้วย กล่าวคือ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ไม่มีสาระสำคัญในตัวของมันเอง แต่จะต้องได้รับการกำหนดจากโครงข่ายสัมพันธ์ภาพกับสิ่งต่าง ๆ สรุปลงแล้วคือ “สัญญะ” และ “สัมพันธ์ภาพ” เป็นกุญแจสำคัญในการวิเคราะห์เชิงสัญญวิทยา

F. Saussure ได้แบ่งสัญญะ ออกเป็น 2 ส่วน อันได้แก่ 1. ตัวหมาย (Signifier) ซึ่งหมายถึง เสียงหรือภาพ และ 2. ตัวหมายถึง (Signified) ได้แก่ แนวความคิด ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายและตัวหมายถึงในกระบวนการสร้างความหมายนั้น เป็นไปอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจของผู้ส่งสารและไม่ใช้ธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ คำคำหนึ่งกับแนวคิดหนึ่ง จะไม่มีการเชื่อมโยงในเชิงเป็นเหตุเป็นผลกัน จุดที่ทำให้ค้นพบความหมายของตัวสารจึงไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงความหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มี “รหัส” (Code) ที่เป็นสิ่งเชื่อมโยงความคิดที่มีโครงสร้างบางประการอยู่ ทำให้เราสามารถตีความหมายของสัญญะต่าง ๆ ได้ การเกิดขึ้นของความหมายทั้งหลายนี้ล้วนถูกควบคุมจากรหัสทางภาษาศาสตร์และจากค่านิยม ที่กำหนดมาจากเกณฑ์ของวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ของระบบสัญญะ ยกตัวอย่างเช่น เราเรียนคำว่า “เสือ” ตัวอักษร “เสือ” นั่นคือ ตัวให้ความหมาย (Signifier) แต่สิ่งที่เราต้องการมุ่งให้ความหมายนั้น คือตัวเสือจริง ๆ เป็นตัวที่ถูกให้ความหมาย (Signified) และกระบวนการสร้างความหมายเช่นนี้ เรียกว่า signification แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งนั้นเป็นแต่เพียงความคิด-ความปรารถนา (Arbitrary) เท่านั้น มิใช่เป็นทฤษฎีที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

วิชาสัญญวิทยา คือ วิชาที่ทำการสำรวจธรรมชาติของระบบสัญญะ ในส่วนที่อยู่นอกเหนือไปจากกฎของไวยากรณ์และกฎแห่งความสัมพันธ์ ระหว่างถ้อยคำในประโยค ระบบสัญญะ นำการควบคุมการสร้างความหมายของตัวบทให้เป็นไปอย่างมีความสลับซับซ้อนอย่างแพร่รื่นและต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรมด้วย

โรแลนด์ บาร์ท (Roland Barthes) (อ้างถึงใน เมตตา กฤตวิทย์ และถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2535) ได้แบ่งการวิเคราะห์ความหมายแบ่งให้การติดต่อสื่อสารเป็นสองประเภทคือ

1. การตีความหมายโดยตรง (Denotation) เป็นการตีความหมายโดยมีลักษณะเป็นสากล กล่าวคือ จะมีความหมายเดียวกันสำหรับทุกคน มีลักษณะเป็นสภาวะวิสัย (Objectivity) คือไม่มีการประเมินคุณค่าก่อนที่จะอ้างอิงขึ้นมา เช่น เมื่อเราพูดถึงหัวใจหรือแก้วตา ก็จะมีคามหมายเป็นสากลว่าอวัยวะส่วนหนึ่งในร่างกายคนเรา

2. การตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) ขั้นนี้เป็นการตีความหมายเมื่อสัญลักษณ์นั้นกระทบความรู้สึกผู้ฟังหรือผู้รับสาร โดยเป็นการตีความที่มีอัตตวิสัย (Subjectivity) กล่าวคือคำว่า หัวใจหรือแก้วตา นั้นอาจมีความหมายแฝงที่หมายถึงบุคคลอันเป็นที่รักที่สุด

นอกจากนี้ Barthes ยังกล่าวถึงรายละเอียดการตีความหมายขั้นที่ 2 นี้ว่า เราสามารถตีความหมายผ่านทาง

- ความเชื่อดั้งเดิม (Myth) ความเชื่อดั้งเดิมนั้นเปรียบเหมือนลูกโซ่ที่คล้องความคิด เช่น ผู้หญิงไทยคือความอ่อนโยน ความเชื่อที่เป็นวิธีคิดทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง เป็นความคิดรวบยอดในสื่อ นั้น ๆ อย่างไรก็ตามความเชื่อลักษณะเช่นนี้ เป็นพลวัตร หมายถึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อสนองความต้องการและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
- สัญลักษณ์ (Symbols) การใช้วัตถุแทนสัญลักษณ์เมื่อแสดงถึงความหมายแทนสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่นกระโปรงหมายถึงความอ่อนแอ ชี้อลาด
- อุปมา (Methaphor) แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งสองสิ่ง โดยใช้คำเปรียบเทียบ (Analogy) เช่น ใจแข็งเหมือนเพชร พายุฝนคืออุปสรรค

การวิเคราะห์แนวสัญลักษณ์วิทยาก็คือ การค้นหาความหมายเชิงวัฒนธรรม (Cultural Meaning) ในเนื้อหาของสื่อ โดยวิเคราะห์ว่าใครเป็นผู้สร้างสาร และวิเคราะห์ระดับความหมายที่มีอยู่ โดยพิจารณาควบคู่ไปกับลักษณะทางวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวบทนั้น ๆ อยู่ การวิจัยนี้ได้นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์วิทยามาใช้ศึกษา เพื่อช่วยในการตีความความหมายที่เกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงที่ถูกสร้างออกมาผ่านเนื้อเพลง Hip Hop โดยพิจารณาว่า “สัญลักษณ์” ที่เพลงต่าง ๆ ได้ถ่ายทอดนั้นเป็นอย่างไร เพราะการวิเคราะห์ความหมายของเพลง Hip Hop นั้นนอกจากจะใช้การศึกษาความหมายของภาษาที่มีอยู่ในเนื้อร้องและระบบสัญลักษณ์ทางดนตรีแล้ว ยังรวมไปถึงการศึกษาถึงความหมายที่แฝงเร้น อยู่ในรูปของคำร้องและรูปแบบดนตรี โดยนำเอาความเชื่อดั้งเดิม สัญลักษณ์และการอุปมา อุปมัย มาช่วยในการตีความจึงจะสามารถเข้าใจความหมายที่แท้จริงของความเป็นผู้หญิงในเพลง Hip Hop ได้

และจากการศึกษาตีความเนื้อหาของสื่อหลายประเภทมักจะมีประเด็นหนึ่งที่แอบแฝงและถูกนำมาศึกษากันมากคือประเด็นเรื่องเพศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน งานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อในหลายเรื่องมักจะผู้ศึกษาพบว่า เพศหญิงจะถูกให้ความหมายในแง่ลบมีค่าด้อยกว่าเพศชาย ทั้งนี้ทำให้หลายฝ่ายให้ข้อสังเกตว่าสิ่งเหล่านี้อาจนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน

แนวคิดเรื่องผู้หญิง

แนวคิดเรื่องผู้หญิงหรือด้านสตรีนิยม (Feminist Theory) กำเนิดมาจากกระแสของความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย อันนำไปสู่การเลือกปฏิบัติแบ่งแยกระหว่างทั้ง 2 เพศ ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในฐานะเบื้องล่าง เป็นรองฝ่ายชายเสมอในความคิดของคนทั่วไป ดังนั้นแนวคิดสตรีนิยม (Feminist Theory) จึงเกิดขึ้นเพื่ออธิบายถึงสาเหตุของปัญหาการกดขี่ผู้หญิง ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยแนวคิดนี้จะทำให้เข้าใจถึงบทบาทระหว่างเพศ และปัญหาของผู้หญิงได้ดียิ่งขึ้น

ทฤษฎีสตรีศึกษาสามารถแบ่งออกตามจุดยืนได้เป็น 2 กลุ่มทฤษฎี คือ

1. System Approach แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้จะมองผู้หญิงในฐานะระบบย่อยอันหนึ่งของระบบใหญ่ ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ที่ถูกกำหนดมาให้เหมาะสมกับเพศ ในระบบนี้จะมีการแบ่งงานกันทำและแบ่งความรับผิดชอบตามลักษณะชีววิทยา เมื่อระบบใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไป ระบบย่อยก็ต้องมีการปรับตัว เช่น ในสมัยก่อนผู้หญิงจะอยู่แต่ในบ้าน แต่ในสมัยนี้ระบบใหม่ต้องการให้ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงจึงต้องปรับปรุงตัวเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับระบบใหม่

ในจุดนี้ นักทฤษฎีระบบจะวิเคราะห์หาความยากลำบากของสตรีในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ โดยจะยอมรับสมมติฐานหรือข้อตกลงเบื้องต้นที่ว่า ด้วยความจำกัดด้านชีวภาพและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จะกำหนดให้ผู้หญิงด้อยกว่าชายอยู่แล้ว

2. Feminist Approach จุดร่วมหลักของแนวทฤษฎีนี้คือ การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งมีลักษณะความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ และมีการเอารัดเอาเปรียบระหว่างเพศนั่นเอง

สภาพสังคมปัจจุบัน เรากำลังตกอยู่ในสังคมแบบถืออำนาจของชายเป็นใหญ่ (Patriarchal) ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชายปรากฏอยู่ในทุกมิติของสังคมไม่ว่าจะเป็นการผลิต การสืบทอดเอกลักษณ์ของแต่ละเพศ ในระบบแบบนี้แม้ว่าผู้หญิงจะเป็นการผลิต การสืบทอดเอกลักษณ์ของแต่ละเพศ ในระบบแบบนี้แม้ว่าผู้หญิงจะเป็นผู้ผลิตที่สำคัญ แต่ผู้ชายจะเป็นคนคุมอำนาจผ่านโครงสร้างครอบครัวแบบผิวเดียวเมียวเดียว โดยสร้างทัศนคติที่ว่าผู้ชายเป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนั้นยังผ่านโครงสร้างการผลิตแบบชายเหนือหญิง (ผู้ชายเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต) และผ่านโครงสร้างการควบคุมของกลไกรัฐ

ในสังคมแบบถืออำนาจชายเป็นใหญ่จะมีทัศนคติหรืออคติทางเพศที่เรียกว่า “เพศนิยม” (Sexist) อันได้แก่ ความเชื่อที่ว่าเพศบางเพศมีความเหนือกว่าหรือด้อยกว่าอีกเพศหนึ่ง และได้ใช้เพศเป็นพื้นฐานในการตัดสินทุกสิ่งทุกอย่าง ค่านิยมดังกล่าวได้ถูกฝังรากลึกให้แก่คนในสังคม โดยกระทำผ่านสถาบันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถาบันการศึกษา ตลอดจนสื่อมวลชน ซึ่งมักจะสอดแทรกทัศนคติว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าหญิงไว้ในสื่อชนิดต่าง ๆ รวมไปถึงสื่อให้ความบันเทิง เช่นเพลง Hip Hop เช่นกัน

จากการใช้ทฤษฎีเบื้องหลังที่ต่างกัน ก่อให้เกิดขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี มีอยู่หลายประเภท ดังนี้

1. พวกที่เห็นว่าควรปรับปรุงตัวผู้หญิงให้ดีขึ้น แต่จะไม่เกี่ยวกับปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ พวกนี้จะไม่ปฏิเสธระบบที่มีอยู่แต่อาจเรียกร้องโอกาสที่จะพัฒนาตัวผู้หญิงเองให้ดีขึ้น
2. Reform Feminist พวกนี้จะเริ่มมองเห็นความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศในสังคม แต่เห็นว่าปัญหาที่มีอยู่สามารถแก้ไขได้ภายในระบบสังคมที่มีอยู่ ดังนั้นแนวทางของกลุ่มนี้จึงเรียกร้องโอกาสของการจ้างงาน โอกาสเท่าเทียมกันในเรื่องความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ แต่จะไม่วิพากษ์วิจารณ์และไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมที่มีอยู่
3. Marxist feminist แนวทางนี้เห็นว่าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมที่มีอยู่ (โดยอาศัยการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง) และเห็นว่าผู้หญิงจะต้องเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นสังคมนิยมเสียก่อน สถานภาพของสตรีจึงจะได้รับการปรับปรุงให้มีความเสมอภาค
4. Socialist Feminist คล้ายคลึงกับแนวทางที่สาม แต่มองว่าจะต้องให้ระบบสังคมและการต่อสู้เพื่อสตรีดำเนินไปอย่างคู่กัน มิให้แนวคิดเรื่องสังคมมาก่อนหรืออยู่เหนือแนวคิดเรื่องสตรี
5. กลุ่มที่ 5 นี้เห็นว่า การเจาะจงใช้แค่เศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นฐานการวิเคราะห์แต่ลำพังนั้น เห็นจะไม่เพียงพอสำหรับปัญหาสตรี ทั้งนี้เพราะความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศนั้นเป็นปัญหาที่ล้นออกไปนอกกรอบของลัทธิมาร์กซ์ และจำเป็นต้องประสานความรู้จากศาสตร์อื่น ๆ โดยเฉพาะจิตวิเคราะห์เข้ามาร่วมด้วย
6. Radical Feminist แนวคิดนี้จะปฏิเสธแนวคิดเรื่องสังคมนิยมและเศรษฐศาสตร์การเมือง จะเป็นพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์การเอาเปรียบทางเพศได้ แนวคิดนี้ก่อตัวมาจาก

ปรากฏการณ์ความเป็นจริงที่ว่า สถานภาพของผู้หญิงในระบบสังคมนี้ไม่ได้ดีเด่นไปกว่าระบบเสรีทุนนิยมเลย

7. Extreme Feminist กลุ่มนี้จะปฏิเสธทุกอย่างรวมไปถึงการมีอยู่ของเพศชาย แนวคิดหลักของกลุ่มนี้คือต้องขจัดเพศชายออกไปจากปริณทณของเพศหญิง และจะต้องรื้อฟื้นระบบหญิงเป็นใหญ่ขึ้นมา ตัวอย่างรูปธรรมของแนวทางก็คือ การเคลื่อนไหวของพวกเลสเบี้ยน รักร่วมเพศที่ต้องการกำจัดเพศชายออกไปจากชีวิตของเพศตนเอง

ซีโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) นักคิดเรื่องผู้หญิงและนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสกล่าวว่า “คนเรานั้นไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิงหรือก หากแต่ได้กลายมาเป็นภายหลัง” (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น. 3) ซึ่งหมายความว่าความเป็นผู้หญิงไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ได้มาถูกทำให้เป็นจากสังคมและวัฒนธรรม โดยมีสถาบันต่าง ๆ ช่วยกันปรุงแต่ง จากงานเขียนและบทความหลาย ๆ เรื่องของซีโมน สามารถสรุปรูปแบบของความเป็นผู้หญิงได้ดังนี้ (มิตรภรณ์ อยู่สถาพร, 2539, น. 20)

1. ความเป็นผู้หญิงสมัยเก่า เป็นลักษณะของผู้หญิงที่คิดว่าผู้หญิงควรจะเป็น มีความเป็นแบบฉบับ มีความคิดอยู่ในกรอบ มีลักษณะของฝ่ายรับหรือผู้ถูกกระทำ (Passive) มากกว่าจะเป็นฝ่ายรุกหรือผู้กระทำ (Active) ซีโมนกล่าวถึงความเป็นผู้หญิงแบบนี้ว่าเป็นผู้หญิงที่ยอมจำนนต่อชะตาชีวิตตัวเอง โดยไม่พยายามต่อสู้ ผู้หญิงจึงถูกเอาเปรียบและยอมเสียเปรียบโดยเห็นแก่ความรักเป็นที่ตั้ง

2. ความเป็นผู้หญิงที่มีลักษณะผสมระหว่างผู้หญิงหัวสมัยเก่าและหัวสมัยใหม่ เป็นลักษณะของผู้หญิงที่มีความคิดค่อนข้างสมัยใหม่ แต่ก็ยังมีกรอบของการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามที่สังคมกำหนด โดยที่ไม่กล้าที่จะแสดงออกมากนัก ความเป็นผู้หญิงลักษณะดังกล่าวนี้เป็นผู้หญิงที่อยากจะเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่าง แต่ก็ไม่ได้แสดงเจตนาที่จะปกป้องและไม่ยืนหยัดในเอกลักษณ์ของตัวเอง แต่กลับยอมรับสภาพเดิมของตนเอง ความมีลักษณะผสมทั้งสองอย่างนั้นทำให้ผู้หญิงเริ่มที่ลักษณะได้แย่งหรือต่อรอง แม้ว่าจะไม่ชัดเจนนักก็ตาม

3. ความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ ความเป็นผู้หญิงที่กล้าและเป็นตัวของตัวเองทำให้ผู้หญิงสมัยใหม่นี้มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ซีโมนกล่าวว่า ผู้หญิงสมัยใหม่จะปลดปล่อยสมอง ให้เป็นอิสระจากการเอาวัดเอาเปรียบจากผู้ชายและจากพันธนาการของค่านิยมเดิม ๆ ในสังคมไปสู่ความเป็นตัวเองอันเป็นการเปิดจิตสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ที่เท่ากัน เป็นพลังในการสร้างสรรค์คุณค่าในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน

แนวคิดเรื่องการสร้างความเป็นผู้หญิงผ่านสื่อ

Michele Mattelart (1985) (อ้างถึงใน มิตรภรณ์ อยู่สถาพร, 2539, น. 21) ได้กล่าวว่า สื่อที่อยู่รายล้อมรอบตัวเรานั้นล้วนมีอิทธิพลต่อภาพของผู้หญิงในปัจจุบัน ตัวอย่างการสร้างภาพผู้หญิงในสื่อนั้น Mattelart กล่าวว่าสมัยก่อนภาพของผู้หญิงในสื่อนั้นค่อนข้างเป็นลักษณะอยู่ในโลกส่วนตัว (Private Status) เช่น เป็นแม่เป็นภรรยา โดยลักษณะดังกล่าวทำให้มองว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมชาติของผู้หญิงที่จะต้องมีความเป็นแม่เป็นภรรยาอยู่ตลอดเวลา แต่ปัจจุบันสื่อได้เพิ่มลักษณะของความเป็นตัวแทนของสาธารณะ (Public Representative) ที่เปิดลักษณะของผู้หญิงที่ไม่จำกัดอยู่แค่เพียงความเป็นภรรยา แต่เป็นภาพของผู้หญิงทำงานอันเป็นลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่เป็นต้น

Mattelart เห็นว่าภาพของผู้หญิงในสื่อต่าง ๆ นั้น มีทั้งลักษณะที่เป็นการสะท้อนภาพจริง (Reality) และภาพที่ถูกจินตนาการขึ้น (Imaginary) โดยภาพของผู้หญิงเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นภาพในอุดมคติ (Ideal type) ในฐานะของสื่อมวลชนจะมีหน้าที่ในการสะท้อนภาพของสังคมออกมาได้ทั้งสองทางอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาอะไร และการสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ก็เท่ากับเป็นการสร้างความเป็นจริงนั้น ๆ ให้กับสังคมด้วย เช่นเดียวกับในเพลง Hip Hop ที่ได้มีการสร้างความเป็นผู้หญิงในรูปแบบใหม่และทำให้เกิดเป็นประเด็นในสังคมไทยว่าความเป็นผู้หญิงในเพลงเหล่านั้นไม่เหมาะสมกับสังคม ซึ่งแนวคิดเรื่องผู้หญิงกับสื่อนั้นจะนำมาอธิบายว่าการสร้างความเป็นผู้หญิงของเพลง Hip Hop มีผลอย่างไรกับตัวผู้หญิงเอง

แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อยและวัฒนธรรมวัยรุ่น (Youth Culture)

แต่เดิมคำว่า วัฒนธรรม (Culture) เป็นการให้ความหมายจากมุมมองของชนชั้นสูง ที่อธิบายว่าเป็นความสูงส่งด้านภูมิปัญญาและจิตวิญญาณ หรือทุกอย่างที่เป็นอารยธรรมและความเจริญของมนุษย์ (Culture and Civilization) แต่ต่อมาเมื่อสำนักวัฒนธรรมศึกษาเบอร์มิงแฮมได้ถือกำเนิดขึ้น นักวิชาการของสำนักนี้ได้แก่ Richard Hoggart และ Raymond Williams ได้ให้คำนิยามใหม่ว่า เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ผู้คนในสังคมหนึ่ง ๆ มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมา (Way of life) นอกจากนี้พวกเขายังปฏิเสธการตั้งคำถามถึงความสูง ต่ำหรือดี เลว เพื่อเปรียบเทียบให้คุณค่าวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ หากแต่จะมีการตั้งคำถามเพียงแค่วัฒนธรรมเหล่านั้นเป็นวัฒนธรรมของใคร และวัฒนธรรมใดที่มีอำนาจอยู่เหนือวัฒนธรรมอื่น

สมสุข หินวิมาน (2547) (อ้างถึงใน ศรัณย์ รักสัตย์มัน, 2547) อธิบายว่าในการถกเถียงเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาด้านวัฒนธรรมของโลกตะวันตก ได้มีประเด็นของการใช้คำว่า

วัฒนธรรมระหว่าง C ตัวใหญ่กับ c ตัวเล็ก โดยฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าวัฒนธรรมควรสะกดด้วย C ตัวใหญ่ (Culture) ซึ่งหมายถึงการมีวัฒนธรรมเดียวในหนึ่งสังคม ขณะที่นักวัฒนธรรมศึกษาลับกล่าว่าควรใช้ c ตัวเล็กและมี s ต่อท้าย (cultures) ซึ่งหมายถึงการมีวัฒนธรรมที่หลากหลายและกระจายตัวอยู่ในสังคม เช่น ในกรุงเทพมหานครที่มีผู้คนจากต่างที่มาอาศัยรวมกันจึงทำให้มีวัฒนธรรมหลากหลาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรมจะมีความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจการดำรงตนเอง ซึ่งเป็นที่มาของการครอบงำ (Hegemony) จากวัฒนธรรมที่มีอำนาจเหนือกว่าวัฒนธรรมอื่น ๆ ในสังคม Antonio Gramsci กล่าวว่าวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมแบบ c ตัวเล็ก ซึ่งหมายถึงวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนที่ขาดอำนาจในการแสดงตัวตนหรือกำหนดบทบาททางสังคมของตัวเอง จะมีการต่อสู้ ต่อรองและท้าทายกับอำนาจของการครอบงำของวัฒนธรรมแบบ C ตัวใหญ่ เพื่อแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์และวิถีปฏิบัติที่ไม่อยู่ในการครอบงำของ C ตัวใหญ่ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เรามักจะเห็นได้จากวัฒนธรรมของวัยรุ่น

วัฒนธรรมวัยรุ่น (Youth Culture)

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพฤติกรรมและวิธีคิดแตกต่างไปจากกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคม อีกทั้งวิถีการแสดงออกของพวกเขาจะแสดงผ่านทางวัฒนธรรมของกลุ่มซึ่งมีรูปแบบหลากหลาย

วัยรุ่น หมายถึง วัยย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว คล้ายกับคำว่าเยาวชน คำไทยแต่เดิมจะไม่มีคำว่า “วัยรุ่น” อันหมายถึงช่วงเวลาระหว่างเด็กกับความเป็นหนุ่มสาวหรือผู้ใหญ่โดยตรง การเปลี่ยนรุ่นข้ามวัยจึงเป็นการเปลี่ยนสถานะจากเด็กสู่หนุ่มสาวหรือผู้ใหญ่ ซึ่งช่วงวัยรุ่นหรือระยะเปลี่ยนผ่านนี้กินเวลานานหลายปี หลายสังคมมองว่าการเปลี่ยนผ่านนี้เป็นช่วงวัยที่อันตรายและจะต้องมีการประกอบพิธีกรรมบางอย่างเพื่อให้การเปลี่ยนผ่านนี้เป็นไปโดยราบรื่น ในอดีตประเทศไทยมีพิธีกรรมเช่นนี้อยู่ 2 พิธี ได้แก่ พิธีโกนจุกและพิธีบวชสำหรับผู้ชาย

แต่ในสังคมปัจจุบัน ไม่มีพิธีแห่งการเปลี่ยนผ่านเช่นในอดีต อีกทั้งระยะเวลาที่เป็นวัยรุ่นโดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองนั้น เป็นช่วงเวลาที่มีความสับสนวุ่นวาย เด็กต้องเผชิญกับความรับผิดชอบที่ไม่แน่นอนตายตัว และต้องพบกับความคาดหวังของสังคมต่อพฤติกรรมของตัวเอง การปฏิเสธทั้งความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ของวัยรุ่นนำไปสู่การทำลายกรอบ ทำลายแบบแผนของสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ของเด็ก ภาพปรากฏของวัยรุ่นในสังคมสมัยใหม่เป็นภาพที่ไม่ค่อยอยู่ในแง่บวกเท่าไรนัก เพราะการอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านที่ไม่ใช่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่อยู่ในภาวะที่กำกวม ไร้สถานะ ไร้โครงสร้าง ทำให้สังคมไม่สามารถหาจุดลงตัวให้พวกเขาได้ วัยรุ่นจึงเป็นวัย

แห่งปัญหา วัยแห่งความคึกคะนอง วัยแห่งการเรียกร้องความสนใจจากคนรอบข้างและการยอมรับจากสังคม วัยรุ่นจึงต้องการพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางวัฒนธรรมในการแสดงตัวตนหรือการมีอยู่ของพวกเขาให้สังคมยอมรับและได้รับความสำคัญ เพื่อที่จะดำรงอยู่ในสังคมในฐานะที่เป็นกลุ่มวัยกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้เป็นเด็กและแตกต่างจากผู้ใหญ่ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น

ลักษณะวัฒนธรรมย่อยในสังคมไทยก็เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ที่วัยรุ่นมักจะแสดงตัวเองผ่านการทำลายหรือท้าทายระเบียบของผู้ใหญ่หรือสังคมด้วยการสร้างแบบแผนปฏิบัติของตัวเองขึ้นมาเป็นความหมายใหม่ เสนอวัฒนธรรมทางเลือกของตัวเองขึ้นมา ซึ่งมีความทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญ ดังจะเห็นว่า วัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอยู่กับวัฒนธรรมและความทันสมัยอย่างแยกไม่ออก วัฒนธรรมขบถหรือการต่อต้านทางวัฒนธรรมของวัยรุ่นจึงแสดงออกผ่านทางทางเลือกใช้สินค้าทางวัฒนธรรมที่มีความหมายหรือเป็นระบบสัญลักษณ์ เพื่อค้นหาหรือสร้างกลยุทธ์ในการสร้างความพึงพอใจให้แก่ตัวเองในรูปแบบต่าง ๆ และแสดงออกถึงวัฒนธรรมขบถที่กลายเป็นเอกลักษณ์ของวัยรุ่นเช่นนี้ถูกเรียกว่าวัฒนธรรมย่อย หมายถึง กลุ่มของคนที่แบ่งปันปัญหา ความสนใจ พฤติกรรม การปฏิบัติบางอย่างร่วมกัน ซึ่งแยกตัวออกจากสมาชิกกลุ่มย่อยอื่นในสังคมอย่างเห็นได้ชัด วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นนั้นแยกตัวเองออกจากวัฒนธรรมของผู้ใหญ่และเด็ก ทั้งมีลักษณะของความเป็นอื่นและแตกต่าง ซึ่งใช้สินค้าวัฒนธรรมเป็นหนทาง เป็นเครื่องมือในการแสดงวัฒนธรรมของตัวเอง ซึ่งวัยรุ่นมักจะแสดงออกผ่านสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

1. “รูปลักษณ์” รูปลักษณ์ภายนอกที่ประกอบด้วยเครื่องแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ เช่น ทรงผม เครื่องประดับ และวัตถุต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมา
2. “การแต่งกาย” การแต่งกายเป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมวัยรุ่นได้อย่างเด่นชัดที่สุด เป็นหนทางสำคัญที่วัยรุ่นค้นพบและแสดงออกซึ่งความเป็นตัวเอง แสดงให้เห็นถึงปมขัดแย้งกับผู้ใหญ่ทางด้านการไม่เป็นอิสระหรือเป็นอิสระหรืออาจจะแสดงออกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตปรัชญาทางการเมือง รวมทั้งทำให้วัยรุ่นมั่นใจในอัตลักษณ์ของตัวเองและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมของตน
3. เครื่องใช้หรือประติมากรรมต่าง ๆ
4. “ดนตรี” ดนตรีเป็นสิ่งที่นิยมของวัยรุ่นมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น Jazz, Rock หรือ Hip Hop โดยปกติเนื้อหาหลักของดนตรีส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรัก มุมมองชีวิตทั้งในแง่ดีและไม่ดี หรือบางเพลงเกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นหรือปัญหาสังคม และเนื่องจากวัยรุ่น

เป็นกลุ่มที่ซื้อแผ่นเสียง เทป และฟังเพลงมากกว่าวัยอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะเป็นวัฒนธรรมย่อยทางดนตรีมากที่สุด

5. “การประพฤติปฏิบัติตัว” ซึ่งรวมถึงการแสดงออก กิริยาและท่าทาง ทั้งที่เป็นรูปแบบการปฏิบัติตัวในกิจกรรมส่วนตัวและต่อสังคม

6. “ภาษาของกลุ่ม” ได้แก่คำศัพท์พิเศษและวิธีการพูดออกมา ที่เรียกว่าภาษาแสลง ภาษาประเภทนี้จะช่วยประหยัดคำอธิบายยืดเยื้อทำให้สามารถพูดถึงสิ่งที่เห็น หรือมีประสบการณ์ได้อย่างกระชับ และยังเป็นตัวเสริมและดำรงความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มด้วย การที่จะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหมายถึงผู้นั้นจะต้องพูดจาภาษาเดียวกันกับพวกเขา เช่นในสังคม Hip Hop จะมีการทักทายด้วยคำว่า ‘Yo’ เป็นต้น

7. “รูปแบบการดำเนินชีวิต(Lifestyle)” ประกอบด้วยการเรียนกับกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง เช่น กิจกรรมในการเต้น Break dance หรือ ศิลปะบนกำแพงที่เรียกว่า Graffiti ของพวก Hip Hop นั่นเอง

เพลง Hip Hop เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมย่อยและวัฒนธรรมวัยรุ่นประเภทหนึ่งที่ได้มีการแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์โดยทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อต่อรองอำนาจกับวัฒนธรรมหลัก ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของต้นกำเนิดของวัฒนธรรม Hip Hop พบว่าได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก ซึ่งเมื่อนำเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ที่มีความแตกต่างด้านวิถีชีวิตอย่างเห็นได้ชัด เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมหลักของไทยจึงค่อนข้างขัดแย้งกับเอกลักษณ์ของความเป็นวัฒนธรรม Hip Hop ค่อนข้างมาก และเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเพลง Hip Hop มาอธิบายในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงธรรมชาติของเพลง Hip Hop มากขึ้น

แนวคิดเรื่องเพลง Hip Hop

เนื้อหาของเพลง Hip Hop ภาษาไทยนั้นได้รับอิทธิพลมาจากแหล่งกำเนิดของเพลงนั่นเอง แหล่งที่มาของเพลง Hip Hop นั้นมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มต้นประมาณกลางถึงปลายทศวรรษ 1970 บริเวณย่าน South Bronx ในกรุง New York ด้วยการสร้างสรรค์ของกลุ่มเด็กหนุ่มผิวดำและพวกเชื้อสายเปอร์โตริโก แนวเพลงประเภทนี้ได้ขยายตัวจากรูปแบบการแสดงของพวก African ที่เป็นเพลงสวดตามพิธีการต่าง ๆ ด้านดนตรีนั้นก็มีรากฐานมาจากพวก Bebop¹,

¹ นักร้องเพลงแจ๊ส

Funk² และ rhythmic Jazz³ ศิลปินกลุ่มแรกที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำในการแร็ปได้แก่ กลุ่ม Ex-street ชื่อ Afrika Bambaataa ในยุคนั้นเกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่าเป็นช่วงสังคมเมืองกำลังมีความตึงเครียดสูงอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย กลุ่ม Afrika Bambaataa จึงได้ตั้ง The Zulu Nation เพื่อเป็นช่องทางสำหรับพวกเด็กหนุ่มเลิศจร่อนให้มีความสนใจด้านดนตรีแทนการต่อสู้กันระหว่างกลุ่ม

รูปแบบและลักษณะของเพลง Hip Hop ในสมัยแรกนั้นค่อนข้างมีความโดดเด่น ในแง่ของเนื้อหา เพราะพูดถึงความรู้สึกจริง ๆ ที่สะท้อนออกมาจากการใช้ชีวิตของพวกแรงงานชายผิวดำและพวกเชื้อสายเปอร์โตริโกที่มีลักษณะคล้ายพวกอันธพาล คำที่ใช้ในเพลงจึงมีลักษณะของความไม่สุภาพ ตัวอย่างของเนื้อหาเพลงแร็ป เช่น การบอกเล่าเรื่องราวความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างยากลำบาก และแสดงออกถึงความกดดันที่โดนกดขี่ ที่อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาเหล่านั้นมีความลึกซึ้งและมีความหมายมากกว่าดนตรี Disco ที่ชนชั้นกลางผิวขาวนิยมกัน รูปแบบเนื้อหาที่ออกไปในทางการเรียกร้องแถมการเมือง จึงทำให้การเผยแพร่เพลง Hip Hop ในระยะแรกถูกจำกัด โดยผู้ฟังทั่วไปไม่สามารถหาฟังได้ตามสถานีวิทยุ แต่เป็นที่น่าแปลกใจว่าผู้ฟังได้พยายามหาฟังจนกระทั่งขยายความนิยมออกไปเรื่อย ๆ โดยเริ่มจากกลุ่มคนที่เป็นชนผิวดำ และพวก African-American ที่อาศัยอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั่วอเมริกา จนกระทั่งไปถึงทั่วโลก

เพลง Hip Hop กับผู้หญิง

ถึงแม้ว่าเพลงแร็ปหรือเพลง Hip Hop จะเกิดขึ้นมาพร้อมกับวัฒนธรรมของผู้ชายชาวเมือง แต่ผู้หญิงมีส่วนเกี่ยวข้องในประวัติศาสตร์เพลงแร็ปตั้งแต่แรกเริ่มเช่นกัน ถึงแม้ว่าเพลงแร็ปได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อว่าเป็นรูปแบบของความเป็นชาย แต่ผู้หญิงจะถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งของฉากด้วยเสมอ โดยส่วนใหญ่แล้วภาพผู้ชายจะถูกนำเสนอมาก่อน แล้วมีบรรดาผู้หญิงหลาย ๆ คนเป็นส่วนประกอบเล็ก ๆ ของแต่ละฉาก นักเขียนเกี่ยวกับเพลงแร็ปที่ชื่อ Havelock Nelson ได้ให้ข้อสังเกตว่า ขณะที่ผู้หญิงเกี่ยวข้องกับเพลง Hip Hop ร่วมกับศิลปินชายนั้น พวกเขาได้แสดงถึงการดิ้นรนในการที่จะประสบความสำเร็จในระดับเดียวกันกับศิลปินชาย และท้าทายการมีอำนาจของศิลปินชายเหล่านั้น ด้วยการพยายามแสดงศักยภาพในการร้อง ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถวิเคราะห์

² แนวดนตรีประเภทหนึ่งที่มีจังหวะเร็วและชัด

³ ดนตรีแจ๊สที่มีจังหวะเร็ว

ได้ว่าพวกเธอกำลังพยายามสร้างพื้นที่ของพวกเธอเอง โดยผ่านการส่งสารที่ทรงพลังและการใช้ลักษณะเฉพาะของผู้หญิงผิวดำนั่นเอง

Cheryl L. Keyes (Cheryl L. Keyes, 1994, p.267) ได้แบ่งประเภทของศิลปินแร็ปหญิงไว้ 4 ประเภทตามสิ่งปรากฏในการแสดงเพลงแร็ป ได้แก่

1. Queen Mother แสดงออกถึงลักษณะของหญิงผิวดำที่เฉลียวฉลาดและเข้มแข็ง (intelligent Black women) นำเคิร์ฟ ยำเกรง โดยพยายามสะท้อนภาพของศิลปินแร็ปหญิงที่เป็นศูนย์กลางของชาว African โดยผ่านการแต่งกาย และเนื้อเพลง การแสดงออกของศิลปินแร็ปหญิงในลักษณะนี้เลียนแบบมาจากท่าทางและลักษณะของราชินีชาวไนจีเรียที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย หรือการวางตัว โดยจะสังเกตได้ว่าศิลปินหญิงที่อยู่ในประเภทนี้จะตั้งชื่อตัวเองว่า Queen ตัวอย่างของศิลปินประเภทนี้คือ Queen Latifah เนื้อเพลงของศิลปินหญิงประเภทนี้ยังบอกเล่าเรื่องราวของประเด็นเรื่องเศรษฐกิจการเมืองที่ผู้หญิงผิวดำจะต้องเผชิญ และสังคมของคนดำ เพื่อแสดงถึงการแสวงหาความอิสระของชนชาวผิวดำ

2. Fly Girl เป็นลักษณะของผู้หญิงที่ทันสมัย ชอบออกงานสังคม มั่นใจในตัวเอง แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่โดดเด่น สวมใส่เครื่องประดับที่สวยงาม บางครั้งอาจแต่งตัวโป๊และเน้นรูปร่าง ทั้งนี้เพื่อนำให้เห็นถึงลักษณะของรูปร่างแบบผู้หญิงผิวดำซึ่งถูกมองว่าไม่เป็นความสวยงามตามแบบของดนตรีในกระแสนิยมหลักของอเมริกา โดยใช้พลังทางเพศในการแสดงความสวยงามตามแบบฉบับของวัฒนธรรมคนดำนั่นเอง และเพื่อนำให้เห็นถึงความสามารถและความอดทนของผู้หญิงที่ต้องดูแลรักษาตัวเองให้มีรูปร่างที่ดีอย่างยากลำบาก นอกจากจะแสดงออกถึงความมั่นใจของตัวเองแล้ว ศิลปินยังต้องการให้ผู้ชมที่เป็นผู้หญิงเลียนแบบตนเองด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจในตัวเองแก่ผู้หญิงว่าสามารถแต่งตัวอย่างไรก็ได้ตามที่ตนเองพอใจ นอกจากเรื่องของการแต่งกายที่มีลักษณะเซ็กซี่แล้ว สิ่งที่ศิลปินหญิงได้สื่อไปสู่ผู้ฟังคือเรื่องของเพศสัมพันธ์ เช่น ศิลปินกลุ่ม TLC ที่พยายามสอนเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในเพลงนั่นเอง

3. Sista with attitude นักร้องหญิงแร็ปประเภทนี้จะถูกถ่ายทอดในลักษณะของผู้หญิงที่ดื้อรั้น (Bad girl) และต่อต้านความคิดหลักของคนในสังคม แต่ตัวศิลปินเองกลับมองว่าสิ่งนี้แสดงออกไปในทางที่ดีและเพื่อเป็นการปลดปล่อยอารมณ์ให้แก่ผู้ฟัง ซึ่งการแสดงออกในลักษณะนี้เป็นการต้องการท้าทายอำนาจของผู้ชาย ส่วนใหญ่แล้วภาพของผู้หญิงดื้อรั้นของศิลปินหญิงมักจะแสดงควบคู่ไปกับลักษณะของผู้ชายที่มีลักษณะเช่นเดียวกันซึ่งสิ่งเหล่านี้แตกต่างไปจากสิ่งเก่าที่เคยได้ยินกันมาว่าในสมัยก่อน ผู้ชายจะเป็นผู้ที่คุยไม่เกี่ยวกับเรื่องเซ็กซี่ของตัวเอง กินเหล้าเมายา หรือทำเรื่องที่ผิดกฎหมาย พวกเธอยืนยันแสดงว่าผู้หญิงสามารถทำได้

เช่นเดียวกัน แต่ความสามารถด้านการร้องเพลงและสร้างสรรค์ผลงานของพวกเขาจะไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควรจากผู้ฟัง เพราะภาพลักษณ์ที่ออกมา มักออกไปในทางลบ ส่วนใหญ่แล้วพวกเขาที่ยกย่องในความสามารถของพวกเขา มักจะเป็นพวกศิลปินแร็ปหญิงด้วยกันที่เห็นว่าพวกเขามีความเชี่ยวชาญทางด้านการใช้ภาษาพูดให้เข้ากับทำนองเพลง

4. Lesbian การแสดงออกในลักษณะรักร่วมเพศของศิลปินแร็ปหญิงเป็นประเภทสุดท้ายที่ปรากฏผ่านสื่อ การสื่อสารถึงลักษณะวิถีชีวิตของกลุ่มรักร่วมเพศหญิงผิวดำนั้น ศิลปินประเภทนี้ต้องฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อการก้าวเข้ามาเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ฟังยากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นอกจากจะเป็นการต่อสู้ทางเพศแล้ว ยังต้องต่อสู้ทางด้านเชื้อชาติด้วย เนื่องจากต้องพยายามแสดงให้กลุ่มรักร่วมเพศหญิงผิวดำยอมรับและยังต้องต่อสู้กับการกีดกันของกลุ่มผู้ชายผิวดำด้วยในเวลาเดียวกัน

เราจะเห็นได้ว่าเพลง Hip Hop ของทั้งศิลปินหญิงและศิลปินชายนั้นมีต้นกำเนิดมาจากการพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาของการยอมรับทางสังคมทั้งสังคมของคนผิวดำเองและสังคมของคนผิวดำด้วย จนกระทั่งในปัจจุบันเพลงประเภทนี้กำลังพยายามให้เกิดการยอมรับของคนทั่วโลกเช่นกัน ศิลปินชายผิวดำอาจต้องต่อสู้เพื่อการยอมรับของคนต่างเชื้อชาติ แต่ศิลปินหญิงต้องต่อสู้มากกว่านั้นซึ่งประเด็นดังกล่าวคือ ประเด็นของเรื่องเพศ จากหลักฐานที่แสดงทำให้เราตระหนักได้ว่าการดูถูกและกีดกันทางเพศต่อผู้หญิงนั้นเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งผู้หญิงจะมีวิธีการในการต่อสู้แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างของเพลง Hip Hop ในอเมริกาได้มีการสื่อถึงความเป็นผู้หญิงในแนวเซ็กซี่ ซึ่งหากคนในสังคมอื่นมองอาจตีความว่านั่นคือการดูถูกทางเพศ และวางผู้หญิงให้เป็นแค่วัตถุทางเพศ ซึ่งความเป็นจริงแล้วการแสดงออกเช่นนั้น ศิลปินต้องการที่จะสร้างพื้นที่ทางสังคมให้ตนเองและต้องการให้คนในสังคมยอมรับทางหนึ่งเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงและเนื้อหาของบทเพลงนั้นยังมีไม่มาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาพของผู้หญิงในสื่ออื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เห็นภาพรวมได้อย่างชัดเจน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลง

ในต่างประเทศ Cynthia M. Lont (1995) ได้ศึกษาผู้หญิงได้เพลงร็อคโดยสะท้อนค่านิยมต่าง ๆ จากมุมมองของผู้ชาย พบว่าในยุคแรก ๆ นั้น เนื้อหาของเพลงร็อคได้เสนอภาพของผู้หญิงตามแบบประเพณีดั้งเดิม คือเป็นภาพผู้หญิงที่รักเดียวใจเดียว มีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่พอเพียงอย่างเดียวคือการค้นหารักแท้ ภาพของผู้หญิงวัยรุ่นในบทเพลงของวงดนตรีร็อคหลายวงถูกนำเสนอเป็นสัตว์โลกที่มีชีวิตอยู่ด้วยหัวใจ แต่ไม่ค่อยมีสมอง ต้องพึ่งพาคนอื่น ไม่ค่อยเอาจริง เอาจริง ไม่มีความทะเยอทะยานใด ๆ นอกจากคิดแต่จะไถหาผู้ชายสักคน ต่อมาในช่วงปี 1972-1982 เพลงร็อคส่วนใหญ่ยังเสนอภาพของผู้หญิงไม่หลากหลายนัก เช่น ภาพของผู้หญิงที่มีอารมณ์อ่อนไหว มีเสน่ห์ พึ่งพาผู้อื่น น่าเอ็นดูเหมือนเด็ก ๆ อันตราย ส่วนผู้ชายจะนำเสนอว่า มีอารมณ์อ่อนไหว พึ่งพาผู้อื่น พึ่งพาตนเอง มีอำนาจ ซื่อสัตย์ รักการผจญภัย มั่นใจในตัวเอง กล่าวได้ว่า ในขณะที่ผู้หญิงจะถูกเสนอในลักษณะของความเป็นผู้หญิงเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้ชายกลับถูกนำเสนอแบบมีทั้งลักษณะความเป็นผู้หญิงและความเป็นชายอยู่ในตัวเอง ภาพของผู้หญิงในเพลงร็อคนี้ค่อนข้างต้องพึ่งพาเพศชาย

ส่วนในการศึกษาวิจัยในประเทศไทย สุภา อังกระวรรณ (2527) ได้ศึกษาทัศนคติของทั้งหญิงและชายต่อความเป็นผู้หญิง โดยศึกษาความหมายแฝงของคำว่าผู้หญิง จากการเปรียบเทียบในบทเพลงไทยสากล ประเภทลูกทุ่ง และลูกกรุงในช่วงปี พ.ศ. 2512-2525 ผลการวิจัยพบว่าผู้ชายและผู้หญิงมีทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดต่อผู้หญิงต่างกัน ผู้หญิงจะมีทัศนคติที่ไม่ดีคือ ไม่ยกย่องตนเอง ในขณะที่ผู้ชายจะมีทัศนคติที่ดีและไม่ดี การแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีของผู้ชายนั้น ผู้ชายจะแสดงการดูถูกเหยียดหยามผู้หญิงไว้ด้วย โดยมีทัศนคติว่า ผู้หญิงเป็นผู้ที่ไร้ใจไม่ได้ ไม่มีเกียรติควรแก่การยกย่อง ทำให้เห็นได้ว่าเนื้อหาของสื่อสะท้อนทัศนคติว่าไม่เพียงแต่เฉพาะผู้ชายที่มีทัศนคติไม่ดีต่อตัวผู้หญิง แต่ผู้หญิงเองกลับมีทัศนคติต่อตนเองไม่ดีอีกด้วย

ส่วนใหญ่แล้วภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อจะไม่ค่อยมีความหลากหลาย และถูกขีดกรอบพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตค่อนข้างมาก ผลการศึกษาของ จินตนา ดำรงค์เลิศ (2531) ที่ได้ทำการศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของชาวชนบทที่ปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนถึงปี 2525 พบว่าสิ่งที่ผู้ชายสนใจในตัวผู้หญิงคือ ความสาวและความสวยของผู้หญิง พรหมจารี แต่ค่านิยมนี้ไม่เด่นชัดนักเพราะยังมีผู้ชายบางคนที่ไม่สนใจกับการที่ผู้หญิงเคยผ่านมือผู้ชายมาก่อน อย่างไรก็ตามผู้หญิงที่ดีต้องมีคุณสมบัติของการเป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่บ้าน แม่เรือน นอกจากนี้บทเพลงลูกทุ่งยังสะท้อนว่า

ผู้หญิงชาวชนบทที่เข้ามาทำงานในเมืองแล้วประสบความสำเร็จมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่ยังต้องลำบาก ต้องขายแรงงาน บางคนต้องเสียพรหมจารี และมักมีจุดจบแบบโสกนาฏกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมักเป็นฝ่ายถูกกระทำอยู่เสมอ ดังนั้นเราอาจอนุมานได้ว่าผู้หญิงอาจไม่มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง เนื่องจากกลัวที่จะได้รับความยากลำบาก ดังเช่นในบทเพลง

ในงานวิจัยของเมตตา กฤตวิทย์ และถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2532) ในช่วงต่อมาก็ได้ศึกษาภาพรวมของผู้หญิงในเพลง ได้พบความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับภาพของผู้หญิงในเพลงมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งออกเป็นเพลงในสมัยเก่าและเพลงในสมัยใหม่ ซึ่งเพลงเก่าจะสะท้อนว่าผู้หญิงยึดติดกับค่านิยมเดิม ๆ คือ เป็นฝ่ายรับ สงวนท่าทีในเรื่องความรัก เมื่อแต่งงานแล้วต้องยึดมั่นในสามี เป้าหมายในชีวิตคือการมีความรัก มีผู้ชายมาช่วยปกป้อง และได้แต่งงานสมหวังในที่สุด ส่วนบทเพลงปัจจุบันพบว่าในเพลงลูกกรุงนั้น บุคลิกลักษณะของผู้หญิงนั้นเปลี่ยนไปในหลายลักษณะมากขึ้น กล้าแสดงออกมากกว่าผู้หญิงสมัยเก่า ในเพลงลูกทุ่งเช่นกัน ส่วนที่เป็นนักร้องชายร้องแม้ยังคงพรรณนาถึงรูปโฉมของผู้หญิงอยู่เช่นเดิม แต่สิ่งที่เพิ่มขึ้นมาคือการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงชนบท เช่น การอพยพเข้าเมือง ความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ในส่วนของนักร้องหญิงจะไม่ค่อยสอนให้ผู้หญิงรักษาพรหมจารีแล้ว คงมีแต่การบรรยายถึงปัญหาของการสูญเสียสิ่งนี้ไป โดยรวมแล้วผู้หญิงลูกทุ่งมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีการนำเสนอภาพบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น แต่ท้ายที่สุดบทสรุปของการกระทำเช่นนั้นของผู้หญิงมักจะจบลงด้วยผลเสียและสังคมยังยอมรับในบทบาทเดิมของผู้หญิงที่อยู่ในอำนาจของผู้ชายมากกว่า โดยในงานวิจัยของบุปผา เมฆศรีทองคำ (2534) ที่ทำการศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยศึกษาเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ. 2523-2533 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงพบความเปลี่ยนแปลงที่ว่าผู้หญิงมีการเกี่ยวพาราสีผู้ชายอยู่บ้างแต่ผู้หญิงที่สงวนท่าทีแบบกุลสตรีไทยก็ยังมีอยู่ ในเรื่องของการรักษานวลสงวนตัว บทเพลงสะท้อนทั้งภาพของผู้หญิงที่รักษานวลสงวนตัวและไม่รักษานวลสงวนตัวโดยยอมโอนอ่อนผ่อนตามผู้ชาย เมื่อเกิดการชิงสุกก่อนห่ามขึ้น ผลเสียจะตกอยู่กับฝ่ายหญิงเพราะฝ่ายชายมักไม่รับผิดชอบ อย่างไรก็ตามเพลงลูกทุ่งได้กล่าวถึงผู้ชายเจ้าชู้มากกว่าผู้หญิงเจ้าชู้ นอกจากนี้ ผู้หญิงจะถูกกล่าวหาว่ามองค่าของความรักด้วยวัตถุเงินทอง และสนใจผู้ชายที่สรรหาวัตถุสิ่งของที่สนองความต้องการของตนได้ แต่ผู้หญิงที่รักศักดิ์ศรีมากกว่าเงินก็ยังพอมีอยู่บ้าง ส่วนบทบาทของภรรยาในนั้น ผู้หญิงถูกมองว่าต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน ทำหน้าที่ปรนนิบัติสามี ตรงข้ามกับสามีที่สำราญอยู่กับอบายมุข และมีเมียน้อย ไม่รับผิดชอบครอบครัว

ในเวลาต่อมา ได้มีการศึกษาวิจัยบทบาทของเพศหญิงที่มีความทันสมัยผ่านบทเพลง มากยิ่งขึ้น โดยในงานวิจัยของ มิตรภรณ์ อยู่สถาพร (2539) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างภาพความเป็น ผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านบทเพลงไทยสมัยนิยมประเภทเพลงลูกกรุง ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2539 เป็น การศึกษาถึงภาพรวมลักษณะความคิด ค่านิยม ทศนคติของผู้หญิงสมัยใหม่ ตลอดจน กระบวนการสร้างภาพในเพลงไทยสมัยนิยม ผลการศึกษาพบว่าลักษณะความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ ที่ได้รับการนำเสนอผ่านเพลงมี 3 รูปแบบคือ ผู้หญิงกล้า ผู้หญิงแกร่ง และผู้หญิงเก่ง โดยรวม ๆ แล้ว ผู้หญิงสมัยใหม่จะมีอิสระในการดำเนินชีวิตของตนเองตามความต้องการ และด้วย ความสามารถของตนเอง แต่บางครั้งความอิสระนั้นอาจทำให้เกิดความอ้างว้างโดดเดี่ยวได้เช่นกัน ส่วนทัศนคติต่อความรักและความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงนั้น มีแนวความคิดว่าความรักที่เป็น เครื่องพันธนาการจะทำให้ผู้หญิงไม่เป็นตัวของตัวเอง และทำให้รู้สึกว่าคุณค่าตนเองต่ำต้อยกว่าชาย ดังนั้นจึงเกิดการต่อต้านลุกขึ้นสู้ ไม่ยอมอดทนอีกต่อไป ผู้หญิงสมัยใหม่จะมีความรักที่เสมอภาค เคารพซึ่งกันและกัน จริงใจและซื่อสัตย์ ส่วนทัศนคติต่อสังคมนั้น ผู้หญิงสมัยใหม่ปรารถนาจะให้ สังคมดีกว่าที่เป็นอยู่ แต่ไม่ได้กล่าวถึงสถานภาพของผู้หญิงในสังคม ส่วนองค์ประกอบต่าง ๆ ใน ผลงานเพลง เช่น แนวเพลง รูปร่างท่าทางการแสดงออก การแต่งกาย เนื้อหาของเพลงได้มีส่วน ปรับเปลี่ยนรูปแบบลักษณะความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ให้ทันสมัยและเปิดกว้างมากขึ้น แม้ว่าใน ด้านของเนื้อเพลงยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนักกล่าวคือ ยังเน้นเรื่องความรักเป็นหลัก

นันทา วีรวิทยากุล (2541) ได้ศึกษาภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2540 พบว่า เพลงลูกทุ่งในช่วงแรก (พ.ศ. 2525-2535) และเพลงลูกทุ่ง ในช่วงหลังปี (พ.ศ. 2536-2540) มีการนำเสนอภาพของผู้หญิงครบทั้ง 3 ภาพคือ ภาพผู้หญิงหัว เก๋า ภาพผู้หญิงที่ก้าวร้าวกว่าผู้หญิงหัวเก๋าและผู้หญิงหัวสมัยใหม่ และภาพของผู้หญิงหัว สมัยใหม่ โดยบทเพลงช่วงหลังจะมีการนำเสนอในทิศทางที่ดีกว่าช่วงแรกทั้งในเชิงปริมาณและใน เชิงคุณลักษณะ กล่าวคือเพลงลูกทุ่งช่วงหลังจะเสนอภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น และ เสนอภาพผู้หญิงหัวสมัยเก๋าลดลง รวมทั้งคุณลักษณะภาพของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง ยังมີ ความใกล้เคียงที่จะเสมอภาคกับผู้ชายมากขึ้นกว่าบทเพลงช่วงแรกอีกด้วย

จากการศึกษาวิจัยภาพผู้หญิงผ่านบทเพลงที่ผ่านมาแล้วพบว่ ในประเทศ ไทยได้มีการศึกษาการสะท้อนภาพผ่านเพลงลูกทุ่งมากที่สุด ซึ่งในช่วงแรก ๆ นั้นจะไม่ค่อยมีความ หลากหลายในการนำเสนอบทบาทของผู้หญิง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้หญิงยังอยู่ใต้อำนาจ ของผู้ชาย เช่น การเป็นแม่บ้าน รักเดียวใจเดียว และแม้ว่าในช่วงหลังจะมีการสะท้อนภาพของ ผู้หญิงที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังคงแสดงเนื้อหาว่าสังคมยอมรับในลักษณะ

ผู้หญิงแบบเก่าอยู่ ผ่านการนำเสนอเนื้อหาที่กล่าวว่าผู้หญิงสมัยใหม่จะต้องเผชิญกับความอ้างว้างโดดเดี่ยว หรือหากอยากเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ จะต้องเผชิญกับความเจ็บปวด เป็นต้น

เนื่องจากการศึกษาวิจัยภาพของผู้หญิงในบทเพลงยังมีจำนวนไม่มาก ดังนั้นเพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของภาพของผู้หญิงในสื่อจึงจำเป็นต้องศึกษาภาพของผู้หญิงในสื่ออื่น ๆ ด้วย ดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงในสื่ออื่น ๆ

ภาพของผู้หญิงในสื่ออื่น ๆ นั้น มักจะกล่าวถึงลักษณะการดำเนินชีวิต โดยเน้นไปที่สถานะทางสังคม นพรัตน์ วงศ์กลุฑ (2531) ศึกษาถึงบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงไทยที่สะท้อนอยู่ในโฆษณาทางโทรทัศน์ โดยศึกษาโฆษณาทางโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 ในรอบเดือนกรกฎาคม 2529 ถึงเดือนมิถุนายน 2530 ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์จะถูกจำกัดให้แสดงบทบาทผู้หญิงสวยแต่ไร้อาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทของแม่ศรีเรือน บทบาทของผู้หญิงทำงาน และบทบาทของแม่ ตามลำดับ สำหรับบทบาทของผู้หญิงสวยแต่ไร้อาชีพนั้น จะเน้นให้ผู้หญิงเสริมความงาม ปรับปรุงรูปร่างของตนอยู่เสมอเพื่อให้มีผู้มารักและสนใจ โดยชี้ให้เห็นว่า ความสวยสำคัญกว่าความสามารถ และผู้หญิงมีค่าแค่เพียงวัตถุทางเพศที่มีความงามไว้สนองความต้องการและความเป็นใหญ่ของชาย สำหรับบทบาทแม่ศรีเรือน ผู้หญิงจะทำหน้าที่รับใช้ภายในบ้านทุกอย่าง ส่วนบทบาทของผู้หญิงทำงานมีการนำเสนอที่แหวกแนวออกไป เปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงความสามารถและมีคุณค่าเท่าเทียมผู้ชาย และสำหรับบทบาทของแม่ผู้หญิงจะต้องรับภาระทุกอย่างเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกและให้ความอบอุ่นแก่ลูก ซึ่งจากภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงในโฆษณายังคงมีบทบาทของผู้หญิงไร้อาชีพและแม่ศรีเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับบทบาทของผู้ชายในโฆษณาซึ่งมักมีอาชีพที่มีเกียรติประสบความสำเร็จในชีวิต จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่าผู้หญิงยังมีสถานะทางสังคมที่เป็นแบบเก่า นั่นคือไม่เป็นที่เชิดหน้าชูตาในสังคม เพราะไม่ได้ประกอบอาชีพหรือมีอาชีพเป็นเพียงแม่บ้านเท่านั้น

เช่นเดียวกันกับในละครโทรทัศน์ ซึ่งได้มีการสะท้อนเรื่องเกี่ยวกับอาชีพของผู้หญิงเช่นกัน ในการศึกษาของจรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ (2535) เกี่ยวกับอาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ โดยศึกษาละครโทรทัศน์ช่วงหลังข่าวทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7 ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน 2532 ผลการวิจัยพบว่า ละครโทรทัศน์ได้นำเสนออาชีพของสตรีอย่างค่อนข้างจำกัดและตายตัว กล่าวคือ อาชีพส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพบริการ เช่น คนรับใช้ เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ แม้การนำเสนออาชีพระดับผู้บริหาร แต่ตัวละครหญิงที่รับบทดังกล่าวมักถูกนำเสนอในลักษณะ

ที่ไม่พึงปรารถนา คือ จู้จุกจิก เจ้าอารมณ์ ในขณะที่ตัวละครชายมักจะมีอาชีพที่มีเกียรติ เช่น แพทย์ เจ้าของเหมืองแร่ ข้าราชการระดับสูง นอกจากนี้การนำเสนออาชีพของตัวละครหญิงนั้น ถูกเสนอในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบเล็ก ๆ น้อย ๆ ของตัวละคร สถานภาพการแต่งงานหรือโสด ของตัวละครหญิงสำคัญกว่าการมีอาชีพ การได้แต่งงานถือเป็นการประสบความสำเร็จในชีวิต และหลังแต่งงานตัวละครหญิงมักละทิ้งการทำงานเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านแต่อย่างเดียว ซึ่งตัวละครหญิง เหล่านี้ก็น่าพอใจและมีความสุขกับการเป็นแม่บ้านที่ดี ดังนั้นอาจถือได้ว่า ละครโทรทัศน์ทำหน้าที่ เป็นกลไกในการถ่ายทอดมายาคติที่ว่า ชีวิตผู้หญิงคือการแต่งงาน ไม่ใช่การทำงาน

ในส่วนของภาพยนตร์ ผู้หญิงมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองและมั่นใจมากขึ้น จากการศึกษาของบงกช เสวตามร์ (2533) เรื่องการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย ในปี พ.ศ. 2528-2530 กรณีตัวละครหญิงที่มีลักษณะเปี่ยงเบน พบว่าตัวละครหญิงมีลักษณะ เปี่ยงเบนไปจากตัวละครแบบฉบับ โดยจะมีพฤติกรรมหลายด้านทั้งดีและเลวในคนคนเดียว แต่ แม้ว่าตัวละครหญิงเหล่านี้จะดูเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังคงด้อยกว่าผู้ชายอยู่นั่นเอง เช่น ผู้หญิงแกร่งหากมีผู้ชายอยู่เคียงข้างจะทำให้มีโอกาสชนะมากขึ้น ผู้หญิงที่เป็นเมียอ่อนหาก ประพฤติตัวดี สงบเสงี่ยม อาจจะมีความสุขในที่สุดเพราะสามีกลับมาเลี้ยงดู แต่ถ้าประพฤติตัวไม่ เหมาะสมจะได้รับผลกระทบคือ ถูกโดดเดี่ยว ถูกผู้ชายทอดทิ้ง โดยผู้ชายตัวดันเหตุกลับไม่ค่อยได้รับการ ตำนานมากนัก เหล่านี้เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นจริงแล้ว เห็นได้ว่ามีหลายส่วนที่ แตกต่างจากภาพของผู้หญิงที่หลากหลาย เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ชม แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับ บรรทัดฐานหลักของสังคม ส่งผลให้ภาพของผู้หญิงที่มีลักษณะเปี่ยงเบนยังคงต้องพ่ายแพ้และต้อง พึ่งพิงผู้ชาย อย่างไรก็ตามถือได้ว่าการนำเสนอภาพของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปจากตัวละครแบบ ฉบับแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของฝ่ายผู้ผลิต ซึ่งทำให้ตัวละครดูเหมือนคนจริงมากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้ตัวละครหญิงแสดงศักยภาพมากขึ้น แม้ยังมีจุดจบตามแนวคิดแบบเก่า แต่การ เปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมและสังคมในอนาคต

ในด้านการแสดงออกด้านทัศนคติต่อตนเองของผู้หญิงผ่านทางสื่อมวลชนประเภท นิตยสาร อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2533) ได้ศึกษาคอลัมน์ตอบปัญหาชีวิตในการสะท้อนบทบาทและ สถานภาพของสตรีไทยในนิตยสารสตรีสาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494-2530 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกคือปี 2494-2516 ช่วงหลังคือปี 2517-2530 ผลการศึกษาพบว่า บทบาทและ สถานภาพของสตรีในฐานะบุตรสาวนั้น บุตรสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองของตนเอง และมีอิสระ ในการวิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่ ในช่วงหลังมีมากกว่าช่วงแรก ส่วนบทบาทและสถานภาพของสตรี ในฐานะภรรยา นั้น ช่วงหลังสตรีมีบทบาทมากขึ้น โดยต้องรับภาระทั้งงานบ้านและงานนอกบ้าน

ส่งผลให้สตรีต้องประสบกับปัญหาครอบครัว เพราะตัวสตรีและสังคม ต่างยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมว่า สตรีต้องเป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ศรีเรือน ส่วนบทบาทของมารดานั้น มารดายังคงมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุตรเช่นเดิม แม้ว่าสถานภาพของสตรีในสังคมนั้นปรากฏว่าสตรีได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชาย แต่บทบาทและสถานภาพของสตรีในด้านอาชีพยังคงประสบปัญหาเช่นเดิมเกี่ยวกับการได้รับอคติทางเพศต่อการประกอบอาชีพในระดับผู้บริหาร สำหรับในด้านความรัก พบว่าสตรีมีอิสระในการแสดงความพอใจต่อเพศตรงข้ามมากขึ้น แต่ยังมีสตรีบางกลุ่มที่ยังยึดติดกับค่านิยมเรื่อง “กุลสตรี” และ “พรหมจารี” ทำให้สตรีต้องสับสนในพฤติกรรมของตนกับค่านิยมที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่เด็ก

สื่อหนังสือพิมพ์เป็นอีกสื่อหนึ่งที่นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงได้หลากหลายและเป็นไปในทางที่ดีขึ้นบ้าง ชนัญชี่ กาญจนอุโรโรจน์ (2538) ได้ศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-2537 พบว่าหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในประเด็นสตรีกับความงามมากที่สุด ทิศทางในการนำเสนอมักเป็นกลาง บทบาทที่นำเสนอมากที่สุดคือบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่ มีฐานะเป็นผู้กระทำ สตรีที่ปรากฏเป็นข่าวมากที่สุดคือ สตรีระดับผู้นำ ส่วนปริณิณทลของสตรีที่นำเสนอมากที่สุดคือปริณิณทลสาธารณะ แต่สำหรับภาพลักษณ์ของสตรีในข่าวหน้าหนึ่งนั้น มีการนำเสนอที่แตกต่างออกไป คือ เสนอประเด็นสตรีกับความรุนแรงมากที่สุด มักนำเสนอในรูปแบบของข่าว บทบาทที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์ทางเพศ ฐานะของสตรีในข่าวหน้าหนึ่งมักมีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำ สตรีที่ปรากฏในข่าวเป็นสตรีระดับธรรมดามากกว่าระดับผู้นำ สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ของสตรีในหนังสือพิมพ์รายวันเป็นไปในรูปแบบที่ดีขึ้น แต่สำหรับข่าวหน้าหนึ่งนั้นยังคงนำเสนอในรูปแบบเดิม

ปัญจมา รักแตงาม (2538) ทำการศึกษาวิเคราะห์รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีที่ออกอากาศตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2537 พบว่ารายการโทรทัศน์สำหรับสตรีนำเสนอบทบาทสตรีในภาพลักษณ์ใหม่ คือภาพลักษณ์ของผู้หญิงทำงานมากที่สุด และมักนำเสนอกลุ่มสตรีชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาพบว่า มักนำเสนอภาพพัฒนาระดับโลกภายนอกมากกว่าการพัฒนาในระดับตนเองและระดับครอบครัว แต่อย่างไรก็ดี เนื้อหาเพื่อการพัฒนาในระดับโลกภายนอกจะได้รับการนำเสนอเพียงบางประเด็นเท่านั้น สรุปได้ว่า ผู้ผลิตรายการยึดหลักของทฤษฎีสตรีศึกษาแบบ system approach คือ เห็นว่าสตรีจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เหมาะกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ

จะเห็นได้ว่าในสื่อมวลชนอื่น ๆ ได้นำเสนอภาพของผู้หญิงหลากหลายมากกว่าเนื้อหาในบทเพลง ไม่ว่าจะเป็นภาพของผู้หญิงที่เป็นผู้นำ และผู้หญิงที่อยู่ในระดับของคนชั้นกลางมากขึ้น

ซึ่งภาพเหล่านี้เป็นภาพที่ดี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ยังคงมีการนำเสนอภาพผู้หญิงที่เป็นไปในทางลบ เช่นเดียวกัน เช่น วัตถุทางเพศและเพศที่อ่อนแอ ต้องพึงพิงผู้ชาย จุดที่น่าสนใจในการศึกษาภาพของผู้หญิงในสื่อมวลชนอื่น ๆ อีกประการคือ การมองภาพตนเองของผู้หญิงที่ยังไม่ค่อยได้มีการศึกษามากนัก ปรากฏว่าผู้หญิงยังสับสนในพฤติกรรมของตนเองว่าควรจะแสดงออกไปในแนวทางใด เพราะสื่อพยายามนำเสนอภาพผู้หญิงสมัยใหม่ แต่มักจะแฝงผลการยอมรับของสังคมว่า ยังไม่ได้รับการยอมรับเพียงพอ คนในสังคมส่วนใหญ่ยังยกย่องพฤติกรรมผู้หญิงในแบบเก่า เช่นเดิม จึงทำให้ผู้หญิงยังไม่พยายามเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตัวเองให้ทัดเทียมชาย เพราะยังไม่มั่นใจกับการยอมรับในสังคมจากการนำเสนอผ่านสื่อ

สิ่งที่สังเกตได้อีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงในสื่อ ปรากฏว่าส่วนใหญ่จะใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์เนื้อหาหรือ Content Analysis ด้านการวิเคราะห์ผู้รับสารหรือ Audience Analysis ยังมีน้อย ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่อง “เพลงฮิปฮอปกับความเป็นผู้หญิง” ในครั้งนี้จึงต้องการจะศึกษาทั้งในส่วนของเนื้อหาและผู้รับสารเพื่อส่งผลให้งานวิจัยมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

จํานักรหอสมุด